



BJELOPOLJCI NA OMLADINSKIM RADNIM AKCIJAMA

Izložba fotografija i dokumenata
Arhivski odsjek Bijelo Polje

„BJELOPOLJCI NA OMLADINSKIM RADNIM AKCIJAMA“

Izdavač:
Državni arhiv Crne Gore

Za izdavača:
Danilo Mrvaljević

Organizatori izložbe:
Državni arhiv Crne Gore i Arhivski odsjek Bijelo Polje

Autori izložbe:
Vesna Nedović, Uglješa Prebiračević, Manuela Andrić

Dizajn:
Suad Salagić

Štampa:
Grafo Group d.o.o. Podgorica

Tiraž:
150

Bijelo Polje, maj 2026. godine

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-588-70-0
COBISS.CG-ID 38209028

UVOD

Poslije Drugog svjetskog rata, u oskudici svega, kada se željela što brža obnova opustošene zemlje, izgradnja privrede, infrastrukture, stručnih, naučnih i zabavnih objekata, kao neminovnost se javila potreba za organizovanje radnih akcija.

Pokret stvaranja radnih brigada, širio se kao nabujala rijeka i zahvatio je sva naseljena mjesta u svim krajevima Jugoslavije. Omladinske radne brigade su masovno radile na svim poslovima, od raščišćavanja ruševina, podizanja porušenih kuća, mostova, pruga i puteva.

Mladi ljudi su sve to radili sa velikim oduševljenjem, energijom i požrtvovanjem. Tako da su milioni omladinaca i omladinki na Saveznim omladinskim radnim akcijama (SORA), gradili puteve, pruge, fabrike, pa čak i čitave gradove. Najveće i najmasovnije Savezne radne akcije su bile u periodu 1946- 1952. godine. Dan omladinskih radnih akcija u bivšoj SFRJ se obeležavao 1. aprila, a to je dan kada su 1946. godine počeli radovi na izgradnji pruge *Brčko - Banovići*, da bi godinu kasnije, 1947. godine, počela izgradnja pruge *Šamac-Sarajevo* i auto-puta *Bratstvo-Jedinstvo*.

Život na radnim akcijama se svodio na rano ustajanje i odlazak na gradilište. Prvi dio dana bio je rezervisan za fizičke poslove, a nakon završetka rada, učesnici radnih akcija su odlazili u naselje, gdje su se bavili sportom, kulturnim i idejno-političkim aktivnostima.

Omladinci i omladinke su mogli da pohađaju razne kurseve, te da uče vožnju motorom, automobilom i traktorom. Kasnije se dodaju kursevi kozmetike, ikebana, saobraćajne kulture i daktilografski kurs.

Omladinske radne akcije su simbol obnove, modernizacije, industrijalizacije, urbanizacije i susretanja, druženja različitih slojeva društva sa svih prostora nekadašnje Jugoslavije.

ДА ЛИ ЋЕТЕ УЧЕСТВО- ВАТИ НА ОРА?

**МИОДРАГ НИ-
ШАВИЋ**, студент:
Жеља свих младих је
да учествујемо на
некој ОРА. Ја до сада
нијесам учествовао
ни на једној радној
акцији али сам од
другова и читајући
новине дознао о свим
љепотама акција, па
сам одлучио да у
току ове или следеће
године учествујем на
некој Савезној рад-
ној акцији које се
изводе широм наше
земље. Лијепо је
тамо: ради се, скла-
пају се пријатељства,
шири се круг позна-
ника и пријатеља,
паде се догорске
ватре, приређује
богат и разноврстан
културно забавни
живот, организују
разни курсеви и
друго.



**ЕМИНА ДИЗ-
ДАРЕВИЋ**, радни-
ца: Радне акције су
нешто што највише
привлачи све нас
младе, па зато же-
лимо сви да учеству-
јемо на њима. Ја бих
била срећна када бих
у току ове или сле-
деће године учество-
вали на некој радној
акцији у нашој
земљи. Њих има
доста и то је добро. О
радним акцијама сам
од другова чула све
најљепше. На некој
радној акцији треба
оформити бригаду
од радника конфек-
ционара како би и
поред рада могли да
мијењају

**ВЕРА КОВАЧЕ-
ВИЋ** ученица: Моји
другови и другарице
из школе који су сада
учествовали на рад-
ним акцијама широм
наше земље причали
су ми опширно и де-
таљно о радним ак-
цијама. Све то што
сам чула привукло
ме је да и ја ове годи-
не, одмах по завр-
шетку школе, уче-
ствујем на некој рад-
ној акцији у нашој
земљи. Жеља ми је у
првом реду да по-
могнем домовини у
изградњи важних об-
јеката. Лијепо се
наћи у бригади.
Склапају се познан-
ства пријатељства,
другарства, па све то
касније остаје у не-
избрисивом сјећању.

П. Р.





BIJELO POLJE

Najveće radne akcije na kojima je učestvovala omladina iz Bijelog Polja su: Brčko- Banovići, Šamac- Sarajevo, Nikšić - Titograd, Autoput Bratstvo - Jedinstvo, Konjic - Jablanica, Banja Luka - Doboj, Tjentište, Palić, Sava, obnova Skoplja i druge savezne akcije.

Na svim ovim radnim akcijama bjelopoljska omladina je bila primjer kako se gradi voljena zemlja. Zato su se vraćali sa velikim brojem „udarnika“, priznanja, zahvalnica i diploma.

Smisao ove izložbe je da kroz 20 panoa sa brojnim fotografijama i dokumentima približimo građanima one vrijednosti koje su stvarale generacije mnogo prije nas. Neki od predstavnika tih generacija i danas su živi, pa će ova izložba evocirati uspomene na neke davno provedene dane.

Izložba može poslužiti i kao podstrek za upoznavanje i izučavanje vremena radnih akcija kao dijela našeg postojanja i nezaborava.

Ona bi trebalo da bude od koristi posebno za mlade ljude, koji stasavaju u vremenu brze komunikacije, interneta i vještačke inteligencije, koja nas je sve zahvatila i sa nama se poigrava.

Sve je to koncentrisano kroz ovu izložbu gdje je omladina Bijelog Polja sa graditeljskom energijom dijelila dobro i loše mladosti jugoslovenske zajednice.

САВЕЗНА ОМЛАДИНСКА РАДНА АКЦИЈА „ОМЛАДИНСКИ ПУТ 83“

БРИГАДА „РИФАТ БУРЦОВИЋ — ТРШО“ НАЈУСПЈЕШНИЈА

НАЈВИША ПРИЗНАЊА МЛАДИМ БЕЛОПОЛЈЦИМА. — УЧЕСТВОВАЛО УКУПНО СЕДАМ ОМЛАДИНСКИХ РАДНИХ БРИГАДА

Омладинска радна бригада „Рифат Бурцовић-Тршо“ вратила се, ових дана, са Савезне омладинске радне акције „Партизански пут 83“, одржаној на

Мустафе-пази, Пековић Богољуба и Љуце Јусуфа (командира чета) или Трасера Миландиновић Блажа. Командант се има чиме похвалити: ОРБ „Рифат



ОРБ „Рифат Бурцовић Тршо“

Фрушкој гори. Још прије њиховог повратка били смо обрадовани вјештама из Летенке. Белополјци су проглашени најбољима у конкуренцији шест југословенских и једне мађарске бригаде!

О радним успјесима, дружењу, забављању и признањима разговарали смо са Драганом Гордићем, командантом бригаде. Популарни Црле, којем је ово било шесто акцијашко лјето, одушевљен је минулим догађајима. Од њега можете чути само ријечи похвале за све бригадире, почев од најмлађег (данастрогодишње Виолете Стевановић), па до искусних и провјерених акцијаша Томовић Новака-Пушеље.

Љуле

говат и наша бригада имала прицена од 211,88 посто! Примјерча, која су због таквог рачуна успјели, само су мањи дијелови онега што ће остати у сјећању са акција. Склопљено је на откритим познанима са младима и девојкама из Птуја, Стари Пазове, Блочног, Загреба, Ковина (у другој декади југословенима су се прикључили и млади из бригаде „Шанто Ковач Јашош“ из Мађарске). Ако је било и заљубљених, оставио их да се чежњом очекују наредно лјето, кад ће се, можда, поново срести са оном лијебом „Трешом“ по-



Успјешни и на спортистким теренима том слијева“.

На трави су сви дисали као један. Задаци су били тешки, али остварљиви. Из подбелог извјештаја са СОРА „Партизански пут 83“ преписујемо: „Поред послова предвиђених Програмом (који се одвијају на више локалитета Националног парка), изводили су се и ови послови:

- посумњавање, окопавање и њега шумских култура;
- завршни послови на брањеним парковима;
- одржавање парк-шуме (кошење, крчење);
- Црле Гордић нам, не без поноса, показује табелу успјеха у радним активностима бригада, из које је видљиво да је ње-

Строј за поздрав



Одминименом Комитету НО

Бучело Поље

Хотим да Вам сачиним један списак оштражених за изградњу
Аутобане, који је заснован на основу досада пријављених:

1. Јешић Кешко из Босишчића
2. Јакович Кешко ~ " ~
3. Лукаш Асим ~ " ~
4. Неговић Радоша из Кетарске
5. ~ " ~ Вучић ~ " ~
6. Поповић Недељко ~ " ~
7. ~ " ~ Радојица ~ " ~
8. Ђујић Звизан ~ " ~
9. ~ " ~ Рајић ~ " ~
10. Хадровић Мило из Врха

Са свих њих су пријављени су и савезници:

1. Јакович Василије, др. инжењер - Бисетница
2. Костић Ђован, ~ " ~ ~ " ~
3. Срдарић Милоје, ~ " ~ ~ " ~
4. Поповић Слободан, ~ " ~ Кетарска
5. Јовановић Радоје, ~ " ~ Врх и
6. Јовић Милевоје, др. радник Бисетница,

али који могу бити само у случају да им се обавезују заједно на
одговарајући радни ниво и који искључиво обављају са
својом бригадом.

Напомена: Обично су све организације из ове Војводине и Буче-
лца, али и у њима се на појединим селима налазе представници по свим
пословима и они су организациони центри МН НО. Обавезујући нас да
своје као полит. организације садржим да ишамо са једном страном



CRNA GORA

Danas se u Crnoj Gori malo piše i govori o Omladinskim radnim akcijama, tako da uspomene na njih žive još samo u sjećanjima njihovih neposrednih učesnika, a kojih je zbog godina starosti sve manje.

Arhivska građa nije sačuvana sem u nekoj manjoj mjeri, tipa fotografija i kratkih novinskih izvještaja. Prve radne akcije u Crnoj Gori počele su radovima na obnovi ratom razorene Podgorice, a nastavljeni izgradnjom pruga *Nikšić - Podgorica* i *Beograd - Bar*, akumulacionih jezera i hidroelektrane *Perućica*, kao i akcijama otklanjanja posledica razornog zemljotresa na crnogorskom primorju 1979. godine i izgradnjom komunalne infrastrukture u mnogim gradovima.

Društveno- radne aktivnosti na Omladinskim radnim akcijama bile su od velikog značaja za svakog mladog čovjeka - učesnika. Njihova najznačajnija karakteristika je bila razvijanje trajnog prijateljstva među mladim ljudima i njegovanje vrijednosti na kojima se građio odnostrajnog poštovanja i uvažavanja.

Ono što je krasilo sve tadašnje akcije bila je ljubav prema otadžbini, koja se nije naplaćivala novcem jer su svi radili bez novčane naknade i gradili državu srcem i golim rukama sa slabom mehanizacijom i bez velike priče.

Razlike među učesnicima radnih akcija nijesu primjećivane niti isticane jer se samo razmišljalo o napretku ukupnog društva, kao i napretku svakog pojedinca.

Znoj na čelu i žuljevi na rukama su svjedočili da zabušavanja nije bilo. Mnogi danas smatraju da je to vrijeme zabluda, moguće da je i toga bilo, ali teško će se ikada nadmašiti elan, volja, ljubav, snaga, polet i odlučnost koju su u sebi nosili ti mladi ljudi - akcijaši.

Japoujest komadanta O.N. Udarnik
S. Mostu za dan 8/9. 1964 god.

Ustajanje:

Brigade koje rade pre podne ustaju u
4 $\frac{1}{2}$ a one koje rade posle podne ustaju
u 5 $\frac{1}{2}$. Sve brigade su dužne da obavé
Fiskulturu uzde banake i krug da zavriše
na vreme doručak i na vreme podu natrasu.

Rad. Pre podne rade kod "Granita" Kraljevačka
(pola) a kod "Partizanskog puta" Karlovačka
O.R.B. Posle podne rade kod "Granita" Kraljeva
čka (pola) i kod "Partizanskog puta" Bjelopoljska.
Noćnu smjenu daje brigoda prema raspore
du šeta deonice.

Dežurstvo:

Za dežurnu brigadu određuje se pre
podne Kraljevačka a posle podne
Karlovačka.

Za dežurnog noselja
od određeni iz ovih
brigoda.

Napomena:

Za uporni rad na trasi poveravaju se
Bjelopoljska, Karlovačka, Kraljevačka.

Komandant O.N. Udarnik

Mirko Čvorović


Mirko Čvorović



**AUTO-PUT BRATSTVA I JEDINSTVA
OSIPOVNICA - BEOGRAD
U 1963. GOD.**



P R A V I L N I K

O TAKMIČENJU ORB NA AUTO-PUTU U 1962. GODINI

Takmičenje na radnoj akciji je izraz spremnosti i želje svih omladinskih radnih brigada i brigadista da što više doprinesu izgradnji naše zemlje. Istovremeno takmičenje je odraz želje da se u omladinskim naseljima stvore jedinstveni drugarski kolektivi za uspešan rad na trasi, razonodu, obrazovanje i vaspitanje svih učesnika radne akcije.

I

Osnovni uslovi za dobijanje graditeljskih priznanja su:

1. Za radilište

- a) Što veći broj radnih sati i što veći broj procenta prebačivanja norme.
- b) Poštovanje svih propisa i mera za higijensko-tehničku zaštitu i disciplinu na radilištu.
- c) Što bolji kvalitet izvršenoga rada, kao i stvaranje drugarskih odnosa sa radnicima i rukovodećim kadrom izvodjača radova.

2. Za društvene aktivnosti

- a) Zalaganje da se kroz kvalitetno ideološko-političko obrazovanje, kulturno-zabavnu delatnost, tehničko obrazovanje, sportsku aktivnost i druge vidove delatnosti doprinese

što boljem vaspitanju, obrazovanju i razonodi brigadista u naselju.

b) Rezultati stečeni u stvaranju što povoljnijih uslova života u naselju u održavanju opšte i lične higijene i zdravlja brigadista.

c) Postignuti uspesi u saradnji sa stanovništvom iz okoline naselja i trase.

II.

Za postignute rezultate, svakih 15 dana Savet naselja dodeljuje brigadama sledeća priznanja:

a) Naziv "Udarna brigada", za izvanredno zalaganje i postignute rezultate na radilištu.

Uslov za dobijanje ovoga priznanja je 92% ostvarenih radnih sati i izvršenje norme sa najmanje 111%.

b) Naziv "Pohvaljena brigada", za dobre rezultate postignute na radilištu.

Uslov za dobijanje naziva "Pohvaljena brigada" je 90% ostvarenih radnih sati i izvršenje norme sa najmanje 100%.

c) Naziv "Specijalno pohvaljena brigada", za vanredno zalaganje, inicijativu i inventivnost, kao i odlične rezultate postignute na radilištu i organizovanje svih oblika društvenog života u naselju.

Uslov za dobijanje naziva "Specijalno pohvaljena brigada" je kvalitet i masovnost organizovanog ideološko-političkog rada, raznovrsna, kvalitetna i masovna kulturno-zabavna

delatnost; kvalitetan i bogat sportski život; postignuti odlični rezultati u tehničkom vaspitanju i obrazovanju, pridržavanje mera lične i opšte higijene, uredjenje naselja, kao i 90% ostvarenih radnih sati i izvršenje norme sa najmanje 100%.

d) Naziv "Pohvaljena brigada", za zalaganje i uspešan rad u organizovanju društveno-političkog, kulturno-zabavnog i sportskog života, te rada na tehničkom vaspitanju.

Uslov za dobijanje naziva "Pohvaljena brigada" je kvalitet i masovnost organizovanog ideološko-političkog rada; raznovrstan, kvalitetan i masovan kulturno-zabavni rad; kvalitetan sportski život, postignuti dobri rezultati u tehničkom vaspitanju i obrazovanju; pridržavanje mera lične i opšte higijene, uredjenje naselja kao i 90% ostvarenih radnih sati i izvršenje norme sa najmanje 95%.

Za osvajanje ovih priznanja Glavni štab ORB donosi posebne propozicije.

Svakih 30 dana Glavni štab ORB dodeljuje naseljima sledeća priznanja:

a) Prelaznu zastavu "najboljem naselju na trasi".

Osnovni uslov za dodeljivanje ovoga priznanja je 95% ostvarenih radnih sati u naselju; da su sve brigade udarne i da je procenat izvršenja norme naselja veći od 130%.

b) Prelaznu zastavu "najboljem naselju u organizovanju unutrašnjeg života".

Uslov za dodeljivanje ovoga priznanja je pored svestranog organizovanja unutrašnjeg života i vrlo dobar uspeh na radilištu, gde treba ispuniti procenat ostvarenih radnih sati sa najmanje 92%, a procenat izvršenja norme sa najmanje 120, kao i da su sve brigade u naselju udarne.

Naselju koje je dobilo naziv "najboljeg naselja" dodaje se 10% više udarničkih značaka na ukupan broj brigadista u naselju. Savet naselja odlučuje koliko će koja brigada dobiti udarničkih značaka, s obzirom na to koliko je svojim zalaganjem doprinela osvajanju tog najvećeg priznanja.

Sve brigade u naselju, koje je osvojilo jednu od prolaznih zastava, dobijaju naziv "Najbolja brigada na Auto-putu u 1962. godini".

Svakoj brigadi pripada 8% udarničkih značaka na ukupan broj članova brigade koji završe radnu akciju.

Svakim proglašenjem za udarnu, brigadi pripada još 3% udarničkih značaka.

Pohvaljivanjem, brigada dobija još 1,5% udarničkih značaka.

Specijalno pohvaljenim brigadama pripada još 3% udarničkih značaka.

Proglašavanje brigadista za udarnike i njihovo pohvaljivanje vrši brigadna konferencija na kraju boravka na Auto-putu.

III

Povodom 20-godišnjice omladinskih radnih akcija Glavni štab ORB pokreće vanredno takmičenje u nameri da jače podstakne radni elan graditelja. To takmičenje, ustvari predstavlja dodir današnjih generacija sa mladim koji su još u vihoru rata pored ratnih podviga postizali i velike radne pobeđe.

Brigade, koje postignu rezultate predviđene ovim pravilnikom i posebnim uputstvom o vanrednom takmičenju, dobijaju sledeća priznanja: zlatna, srebrnu, odnosno bronzanu spomen-plaketu.

Po uputstvu o takmičenju ORB, svaka osvojena plaketa povećava brigadi broj udarničkih značaka.

IV

1. Svaka brigada i svaki brigadist mogu se žaliti na sve odluke o dodeljivanju priznanja: savetu naselja, Glavnom štabu Omladinskih radnih brigada i Centralnom komitetu Narodne omladine Jugoslavije.

2. Za sva stečena priznanja, brigade i pojedinci dobijaju diplome, a udarnici, pored diplome i udarničku značku.

VELIKA PLANA, marta 1962. god.

GLAVNI ŠTAB ORB

VOLONTERI ILI AKCIJAŠI

Preteča današnjih *volontera* su bili *akcijaši udarnici*. Današnji volonteri, takođe, kao i njihovi prethodnici, rade besplatno i na osnovu sopstvene odluke. Prisutni su većinom na velikim sportskim događajima, olimpijskim igrama i svjetskim prvenstvima, kao i na drugim masovnim događajima.

Lako je danas vidljivo i dokazivo kako u osnovi nekadašnje dobrovoljnosti i sadašnjeg volonterizma nema razlike u namjeri i cilju koji se želi postići, a razlike su najvidljivije u obimu onog što je nekad napravljeno, naspram ovoga na čemu se danas u evropskim godinama volonterizma gradi.

Omladinske radne akcije iz perspektive današnjice predstavljaju vjeran model za podsticanje volonterizma, društvene kohezije i ekološke svijesti među mladima.

Istorijski fenomen izgradnje infrastrukture bivše SFRJ i savremeni kontekst akcija može se uporediti danas sa ekološkim projektima, kroz čišćenje lokalnih zajednica i sticanje radnih vještina.

Omladinske radne akcije su služile kao važan alat za jačanje zajedništva, solidarnosti i aktivnog građanskog angažovanja, kao model aktivizma koji je doprinosaio društvu u cjelini.

IZVORI:

AOBP, FOND, OK SKJ Bijelo Polje, 1951-1992.
AOBP, FOND, OK NO (SKOJ) Bijelo Polje 1947-1992..

LITERATURA:

Bijelopljska komuna 1964-1976.
Bijelopljske novine 1976-1988.
mr Tadija Bošković, dr Rajko Stevović, *Bjelopoljska omladina na radnim akcijama 1946-1989. godina*, Bijelo Polje, 2004.



ISBN 978-9940-588-70-0



9 789940 588700